

Бүгү чурттарның пролетарийлери, каттыжыңар!

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунуң, Тыва АССР-ниң Дээди Советиниң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы

№ 192 (10484)

1977 Чыдадың август 16, вторник

1925 чыда үзүлдүттүгө

1977

(СЭТА)

ХҮЛЭЭЛГЕЗИН КҮҮСЕТПИШААН

Пермьин машина тудууна Держинский аттыг заводунда удуз мастер коммунист Ю. И. Ипановтун удузтун турары моторду хирээ удузурер участкактун электилерни боттарынын бүгү-ае кылган чүүдө-рап баштайгы көргүздөдө-ле дужалар турар апарган. Чурттуг ыяш белеткечлеринге плавдан артыкка 1500 моторду хирээле бээр деп ындаг хүүлээлгеин ол участкактун ажил-шичлери алган. Коллектив ам барык-ла мун хирээли берген. Электилер күженишкенин графикти мурунп турар.

ТӨРЭЭН ЧУРТУВУСТА

СТАВРОПОЛЬ КРАЙ. Ипанов районун ажил-шичлери боттарынын районунун партия организациязынын дүжүт ажаап адышыкында ажилынын дуржулгазынын дугайында СЭКП ТК-ның доктаалыга болгаш эл И. И. Брежневтин байырынга хары кылдыр алган хүүлээлгеин алдарымы-биле күөскеткенер. Күрүнө шыгжамырынга 120 муң тонна тараа урар план-ныг тургаш, ону ийн чус муң тонна кылдыр амыр күөскеткен. Механизаторлар боттарынын арга-мергежидин амырлап тургаш, тос ажил хүүлээп 137 муң гектар амыр шөдүүг та-вымазын бастырганнар. Коммунист Василий Егорович Жужельдин удузткан кол-лектив ажаап адышыкынын бүгү дүргүзүндө «Янушевский» совхозко социалисттик чарыштын мурунку одуруун ээлеп келген. ЧУРУКТА: В. Жужель СЭКП райкомунун болгаш рай-куускомун шилчир Кызыл тугу-биле. К. ТАРУСОВТУҢ Фотосу. (СЭТА-ның фотохрониказы).

КЕЗИЛДЕ ҮЕЗИНДЕ МАССА-ПОЛИТИКТИГ А Ж Ы Л

Нинитиниң малынга четчир чөм-суурну белеткээри — амгы үедө көдөз партия организацияларынын мурунда көп сорул-га. Бо харысалгалыг болгаш улуг иште он бир муң амыр кижин хаара туттуган. Хүн бүрүдө отумаа-биле бир муң хире трактор, сизген кезер дөрт чус машина, үш чус грабль, чус прессподборщик болгаш өсе-даа техника амырлап турар.

Бо хүүлээрге чедир байдал кандыгы? Сизген белеткээриниң планы 17,8 хуу, сенаж салырынын 10,6 хуу, витаминниң сизген далганы кылары 26,3 хуу, будун-бүрү белеткээри 61,7 хуу, силос салыры 0,6 хуу күөсеттинген. Мөңгүн-Тайга, Улуг-Хем, Бай-Тайга болгаш Чөөн-Хемчик районнарда бо амыр чүү-гээр чоруп турар. Кызыл районунда, Эркин база Би-Хемда, Төмүдө, Ааа-Хемде малга чөм белеткели аажок хөмүдөөн. Чөмүдө ишкити-биле амырдыг темпизин эртең чылдын бо үезинде чавыс. Ынчангаш бо чугула амырче партия, совет органдарынын, ажил-агы удузтунчуларынын болгаш хей-ниити организацияларынын шыңгыы ичкээнгейин укладылары негеттинип турар. Нинитиниң малынга быйгы чөм-суурну тур-гузар дээш райкомнар, партия комитеттери, эге организация-лар партияни-организастыг болгаш масса-политиктиг хемчег-лери канжанызындан-даа артык күштелдирери чугула.

СЭКП-ниң Чөөн-Хемчик районунун бюрүсү сизген кезилде-зиниң болгаш дүжүт ажаалдазынын үезинде кылыр масса-политиктиг хемчеглериң планын баш удуз чугалаашыл, ба-дылаан болгаш оң күөскөлдөң доктаамал контролдап турар. Ажил-агылар аразында социалисттик чарыштын түңнө-лини он хонуктап үндүрериң доктааткан. Сизгенчиг бригадаларда, эвенюларда партияни болгаш партия-комсомол болуу-терин тургускан. Шылгараан коллективтерге партия районунун болгаш райкуускомунун шилчир Кызыл тугун, комсомолчу-аныяктарга комсомол районунун шилчир кызыл вымпелди тысып турар. Бригадалар төптөринде кызыл-булдуңарны көсү агитациянын аны-бүрү хөвирлери-биле дерзэң, агит-хуудустарын үндүрүп, көргүзүп самбыраларын доктаамал дол-дуруп келген.

Сизгенчиг коллективтерде агитаторларны, пропагандистерин быйгылаан. Олар СЭКП-ниң чаа Конституциязынын талевиле-линин, 60 чыл оон демдеглээр деп турарымыс Октябрь революциязынын Тывага, бистиги чуртувуска болгаш бугү делегей-ге ужуз-дузавынын дугайын ажил-шичлерге ханызы-биле таныштырышаан, ол бүгүнү ажил-агынын, суурунуң, аңгы-аңгы өг-булелерин тодараг амырлары-биле холбоп, ижин бүрүзүңе чедирин кылар тайлыбырлап турар. Чөөн-Хем-чиктин ажил-агыларындан сөөлү он хонуктап түңнө-ли-биле «Октябрь 30 чылы» база «Алаан-Маадыр» совхозтар шыгза-раан. Олар планын дөртөн хуу чедир күөскөдө берген. Бирги-зинде партия районунун болгаш райкуускомунун шилчир Кызыл тугун тыыскан, ийгизинге — алдар кылдыр район-уну күш-ажылчы алдар тугун күөскөдө.

Ол ышкыш Мөңгүн-Тайга, Улуг-Хем, Бай-Тайга, Өвөр бол-гаш Барыш-Хемчик райондары партия организациялары сизгенчилер ортузунда масса-политиктиг ажилдарынын элээн идеякыйжыткан. Чижээлээрге, Барыш-Хемчиктин сөхвоттары-нда кызыл-булдуңарны дерзэң, хана солунарны агитхуудустарын үндүрүп турар. Социалисттик чарыштын түңнелин чагүр өйүндө үндүрүп, мурунчаларынын шаңчап-маидап келген. Партияни көмүрүнүн, агитаторлар-ны тус-тус черлерде быйгылаан, олар беседаларын, лекция-ларынын сизгенчилер ортузунда чорутулаан. Районуну Нуртара бадынынын «Мажалык» агитхуульбригаданы мал чөмчүниң белеткелинде кижилерге концерттерин көргүскүлээр.

Ынчангаш чөмчү партияни организациялары бо хары-салгалыг амырда мөөкөттинген ишчилер ортузунда масса-поли-тиктиг амырды кошкоч чорудуп, бөжө шөлүгү ичкээнгей салбайн, ону ала-чайгараашкычы кийрген. Моңгү бадыты-лы Би-Хемчик, Ааа-Хемчик, Таңдынын чөмчү партия эге организацияларынын амырларындан көрүп болур. Бий-Хем-чиң СЭКП-ниң 50 чылы аттыг, «Номунизминиң херели» сов-хозтарда сизген кезилдезинче хаара туттуган кижилериниң саны өзөш, күш-ажылдын будунчуулугу чавыс болгаш олар-нын-биле партияни-организастыг база масса-политиктиг амыр кошкоч чоруп турар. Чижээлээрге, «Намунизминиң херели» совхозта сизгенчилер ортузунда чөмчү чедир-ле социалисттик чарышты чагүр негелдеге чедир организастаан, оң түң-нелин үндүрбөй, кижилерге материалдыг-даа, моральдыг-даа деткимче көргүспөй турган. Оң түңнелинде ол совхозтун механизастаттынган бригаданын мынчага чедир белеткээң сизгени өзөш болгон. «Бүрө» совхозтун контролзынын муру-нуу талазында көргүзүп болгаш хундулел самбыралары турза-даа, оларны долдурбаан, анаа куруг тургузарлар. Ун совхозтун партияго бо амырды шуут утканы ол ышкышыл. Ол-ла амыр-агыда агитхуудустар, хана солунар көзүлбөс, сизген далганы кылып турар чедир чөмчү-даа лозун, плакат чөм. Ынчангаш он ажил-агы малга чөм белеткелин чавыс темпизиг чорудуп турарынын бир чылдагааны мында дөсө частыгы болбос.

Партия организацияларынын масса-политиктиг амырны муң-муң кижилерин сизген белеткелинче өйлөлдөп, оларнын орту-зунга социалисттик чарыштын оңун кылып, кижилерин хей-аът кийрип, мурунчалы дуржулгазын негетерип, амырдыг будунчуулугун бедилеринче уланган. Ынчангаш бо амырды төмөч чөм, өзү барындаалар көрү чоруп акта шын эвес.

Нинитиниң малынга четчир чөм-суурну белеткээр дээш партия организацияларынын масса-политиктиг амырды бүгү талазы күштелдирер апарар. Оң кол уганышыкынары — кижилер-ниң болгаш техниканын күжүн чөп амырлаары, оларнын дем-ниң болгаш будунчуулуг амырларын хандылары, социалист-тик чарышты дөштүг организастаары, кижин бүрүзүңү амыр-дарыныга таарымчалыг байдалдарын тургузары болгаш аса база партияга агитациязынын бүгү хөвирлерин билдилик амырлаары.

Партия организацияларынын масса-политиктиг амырдынын эң кол сорулганы — сизген кезилдезиниң болгаш дүжүт ажаалдазынын үезинде Ставрополь крайыны Ипанов район-уну дуржулгазын Тыванын хөвирлеринге негетерип амырлаары. Бүгү техниканы болгаш кижин күжүн улгаттыган комп-лексилик отрядтарга хуваагаш, бүгү амырды үзкөтлөбөс шууштурган арга-биле бир демниң чорудар керек. Ынчан күш-ажылдын будунчуулугу бедик, үлө будунгүр болур.

1917-1977 60 ОКТЯБРЬГА УТКУШТУР

Күш-ажылчы алдарнын тугу

ЧОЛААЧЫЛАРНЫҢ ДУЗАЗЫ

«Транссельхозтехника» автобаазаны республиканын совхозтарына яны-бүрү ачы-дузанын көргүзүп турар. Авто-баазанын машиналары чылдын-на мал чөмчүни белеткелинге болгаш дүжүт ажаалдазынга кыржип турар. Чөөкү хүүлээрге ол будун-чуулуг үшкү колонназындан 10 автомашна Көдө амыр-агынын дуржулга станциязы-нын ажил-шичлеринге дуза-лажыры-биле чөдө берген. План бузгар нинити-биле автобаазадан 90 автомобиль республиканын шөлдеринге бар-нып амырларын көрдүнгөн. Амгы үедө чолаачылар машина-ларын күзөткөн септеп, силосту болгаш тарааны чиде-риг чөк дажыгыларыга белет-кенип турарлар. Октябрьниң 60 чыл өмө тө-лөнтүп уткузуру дээш социалист-тик чарыш автобудуруга калбарган. Эртең 7 айларга чарыштын түңнелинде Ю. Си-роткинниң баштааны № 2 авто-колонданын бешки бригаданы тилекчи болган. Ол бригада чүүгөөвөгезиниң планын 122,9 хуу күөскөдө болгаш 2187 лиг кывар-чаар мате-риалды кампап алган. Ийги-лери № 3 автоколонвалан Г. Зворыгинниң бригаданы, үшкү черде № 1 автоколон-дан Н. Метелькованың брига-даны ээлзеп. Бригадаларың планга алган

Зинаида Лаврентьевна Толмачева Улуг-Хем районунун «Улуг-Хем» совхозунда бригадир болуп амырда-ла үр апарган. Оон удузткан бригаданы Улуг Ок-тябрьнын 60 чыл өмө күш-ажылчы белеткери-биле уткуур дээш кызымак амырлап тур-гар. Оларын өстүргөн го-гааларын ийн анын эгезин-делсе чоңга салдып эгелей бер-ген. Зинаида Лаврентьевна хей-ниити амырды ичкээнгей кыржыкчыл, Ол—Тыва АССР-ниң Дээди Советиниң депутат-ы. Бригаданың кежигүнери ССЭР-ниң чаа Конституциязы-нын талевилелин бир үр-биле деткивишаан, улам сорук ки-ришкенин амырлап турар-лар.

ТЫЫСКАН

Райондарынын болгаш хоорайларын комсомол органи-зацияларынын көрүдө-көткү-рүзүндө 60 чылдын бирги чар-тынды тилекчи болуп үнөп, ВЛКСМ Чөөн-Хемчик райкому ВЛКСМ Топ Комитетиниң шилчир Кызыл тугу-биле илалаткан. Ону тысырныга тураскалган районуну комсо-мол активини хуралы Чада-лыга болуу эртер. ВЛКСМ Топ Комитетиниң шилчир Кызыл тугун комсо-мол бөмөмүнүн секретары А. Серен байырың байдалга ты-лекчил. Комсомол районунун бирги секретары М. Ондар хуралга чүүгө чугалааш, районуну ком-сомолдулары болгаш аныяктар-ны Улуг Октябрын 60 чыл-дын төлөнтүп уткуурамын дээш ызымак амырларын бузургөкөн. СЭКП районунун бирги сек-ретары И. С. Бокау хуралга көржүн, чүүгө чугалааш.

КӨДЭЭ ТУДУГЖУЛАРДА

СЭКП-ниң XXV съездин аттыг совхозтун тудугжуларда бо чылдын бирги чарышты эки түңнөлдөргө амырлап. Илалаткычлар чарык чылда 210 муң рубльдин тудуун кы-лыр тургаш, ону херек кырла-ды 240 муң рубль кылдыр күө-сеткен. Ол дөргө чурттага бакчылары болгаш мал кыза-лары-дыр. Тозаргайларга, хой кыдыр болгаш мал сөмүрүт-көрүр, 600 баш майыштыг бо-т мал кызымак, 500 баш кы-рыс чөм кызымак, чурттагал-дын 6 бакчыларын, тараа скла-ды, бөлөң продукцияны 300 дөргөчү метр склады-дыр. Ол ышкы совхозтун тудугжу-лары тайга-чындарын 2000

МАТЕРИАЛДАРНЫ ТӨТЧӨГЛӨВЕС

Кыштын соогуңда, чайын изи-халымында-даа, дун-хун чөккө Уеник оруу-биле аар-чык автомобильдер үзүк-совсаал чөккө шуужун-ла турар. Оларын аразалың бензоаватарын бо-ла көрүп болур. Ол—таварыга эвес. Тыва АССР-ниң бо-ла транспорт чүүуу автомобиль бооп турар. Ынчангаш республиканын булун бүрүзүңе уузе ажил-агынын «Ара-ларанын сөөртүрү — чүгө автомобиль транспортуңдан ха-марларын. Улеттүр, көдөз ажил-агы, тузуг, хариыла — улус ажил-агынын бүгү-ле адыраларын хөгжүдөөзини темпизин, үрө-түндөшчүг чүгө автомобиль транспортуңуң ажаалдазын хемчээрар. Чүгө ону беш чылда бөли республиканын автобуду-рлары 30 амыр миллион тонна удуз ажил-агы чүүгүн сөөр-түр, барык 19 миллион пассажирлериң чедирер. Оон нини-де көдөз ажил-агы будунгалары — совхозтарга кылар амырларын хемчөөн дык удуз. Кывар-чаар материал-ларын чедирнегиз, калгаламы болгаш камнагызы канды байдалдыгды? Ынды айтыргы бистиг көрөспөчү-этинис сазырга, Күрүнө хайгааралыны Тыва лабораториязындан харылааны база: дарттарың болгаш хемчөө-күн-дене техниканын тала-зы-биле Күрүнө хайгааралы-нын Тыва лабораториязынын амырлаачылары республи-канын совхозтарында кывар-чаар материалдарын канчаар амыр болгаш чөптү амыр-ларын шыгызы-биле негез турар. Оон ужурунда стан-

дык чөтөс. Ол дугайын Каа-Хем районда байдалдан көрүп болур. «Совет Тыва» совхозу нефть базасында бөлини хем-чөөл саваар чыгыс-даа херек-сөл чөк, машина үзү анаа-ла, амыр чөдө чыдар, чолаачы-лар, трактористтер туралаан-на ша-биле ал турар. Кы-вар-чаар материалдарын үчөт-санагаларын кампап ал-ган бээр дык хей үр эртен Илалат ажил-агыны эвес, харымакка чөк чоруктуң чы-нык хойну көргүзүп болур. Ол-ла районун «Бүрүндү» совхозуңуң чөдө бензоколон-каларын чыгызы-даа орта амырлааш турар. Чижээ, дөрт дугар бензоколонка 30 литрин артыкка бөри турары илерөөн. Ында дөштөк мото-рларын кылар чүүдүнүң по-ложанын үрөкчү, токтуп турар. Ону кыл-ла херексөөл, сеп-тээр хемчеглериң албайн турар. «Октябрын 30 чылы» сов-хозтун бензоколонкаларынын хөмчөөлүн херексөөдери үрөкчү ужурундан хол-биле күдүп, карык-биле хөмчөөлү-рар. Ол ажил-агынын скла-дында чөдө херексөөдөр чыта-даа, оларын совхозтун удуз-туучулары ам-даа амырлааш-кырбиреши туралар. Ол ыш-кыш мында А-76 бензинин коллошканын приборлары ба-за шын эвес амырлап турар. 100 литриниң орунунга колонка 8 литрин артыр куулар. Ол ышкыш «Денинчи орук» совхозта А-76 бензинин ко-ллошканын трубаза дөштөк болгашындан кылар чүүдө анаа-ла төктүп чыдар. Ону ба-за кыл-даа тоовайн турар. «Кызыл туг» совхозта беш бен-зоколонкаларын чүгө үкү амырлап турар. Ыназ А-72 бензинин база шын эвес кыл-дыр күдүп турар. Ша-ла ин-дык байдалды «Улуг Октябрь», «Бүрө», СЭКП-ниң XXV съез-дин аттыг совхозтардан ба-ла көрүп болур. Чижээ, СЭКП-ниң XXV съездин ат-тыг совхозтун А-76 бензин ко-лонкамы бир тоннага оша-

тыр 40 литр кывар чүүдү ар-тыкка күдүп турар. Күрүнө хайгааралынын ла-бораториязынын чүгө Каа-Хем районун совхозтарыга кылган хыналдазындан бо хире чөтөстөр илерөөн. Республи-канын өсе-даа райондарында да совхозтарын кывар-чаар материалдарын шыгызын кам-паны болгаш үрө-бөлини колло-каларынын байдалы база дык чөтөстөрүн, септеп кылбаан болгаш хөмчөөлүн чүүдөдө үрөкчү бөоп турарын дугу-лөшканын трубаза дөштөк болгашындан кылар чүүдө анаа-ла төктүп чыдар. Ону ба-за кыл-даа тоовайн турар. «Кызыл туг» совхозта беш бен-зоколонкаларын чүгө үкү амырлап турар. Ыназ А-72 бензинин база шын эвес кыл-дыр күдүп турар. Ша-ла ин-дык байдалды «Улуг Октябрь», «Бүрө», СЭКП-ниң XXV съез-дин аттыг совхозтардан ба-ла көрүп болур. Чижээ, СЭКП-ниң XXV съездин ат-тыг совхозтун А-76 бензин ко-лонкамы бир тоннага оша-

хөмчөөлүн херексөөдери үрөкчү ужурундан хол-биле күдүп, карык-биле хөмчөөлү-рар. Ол ажил-агынын скла-дында чөдө херексөөдөр чыта-даа, оларын совхозтун удуз-туучулары ам-даа амырлааш-кырбиреши туралар. Ол ыш-кыш мында А-76 бензинин коллошканын приборлары ба-за шын эвес амырлап турар. 100 литриниң орунунга колонка 8 литрин артыр куулар. Ол ышкыш «Денинчи орук» совхозта А-76 бензинин ко-ллошканын трубаза дөштөк болгашындан кылар чүүдө анаа-ла төктүп чыдар. Ону ба-за кыл-даа тоовайн турар. «Кызыл туг» совхозта беш бен-зоколонкаларын чүгө үкү амырлап турар. Ыназ А-72 бензинин база шын эвес кыл-дыр күдүп турар. Ша-ла ин-дык байдалды «Улуг Октябрь», «Бүрө», СЭКП-ниң XXV съез-дин аттыг совхозтардан ба-ла көрүп болур. Чижээ, СЭКП-ниң XXV съездин ат-тыг совхозтун А-76 бензин ко-лонкамы бир тоннага оша-

муң центнер тарааны басты-рган. Пролетар районун «Степной» совхозунда Маады-ры В. Е. Рыбалченкоң аве-нозуну механизаторлары бө-тарынын комбайнларынын са-ларындан база-ла барык ол хире тарааны бергенер. Дык хей эвенюлар болган отрядтар ажаап адышыкынын ол ма-дырларынын уегери-биле ма-дымчы бау-биле амырлап ту-рарлар. Күрүнө тараа дузаары үр-гүлчүдөшшөан.

ДОНДА-РОСТОВ. (СЭТА-ның көрр. В. Янченко). Күрүнө шыгжамырыңа чаа дүжүтүңү үш миллион тонна тарааны үр-дүңгөн. Дээди шынарнын, үнө-лит кызыл-тазын—бир милли-он хире тоннаны үрөңгө үрүп белеткээң. Шесчанокопун «Денинчи орук» колхозунда Социалисттик Күш-ажылдын Маадыры И. В. Перевезтеин ажаап адыш-кынын трактор эвенюзу та-раажыларын чарыштын мурунку одурунда чоруп ту-рар. Ол алдарың коллектив 32 муң центнер тарааны басты-рган. Пролетар районун «Степной» совхозунда Маады-ры В. Е. Рыбалченкоң аве-нозуну механизаторлары бө-тарынын комбайнларынын са-ларындан база-ла барык ол хире тарааны бергенер. Дык хей эвенюлар болган отрядтар ажаап адышыкынын ол ма-дырларынын уегери-биле ма-дымчы бау-биле амырлап ту-рарлар. Күрүнө тараа дузаары үр-гүлчүдөшшөан.

МАЛ ЧЕМНЕРИН ХӨЙНУ БЕЛЕТКЭЭР Ростов областын Неклиновск районунда өн эвеню шөдүүг хөд алды ажил-агылар сизген далганын болгаш сенажтын эң хой курашарын белеткеп алган. Ону канчап чедип ал-ганга? Херектиң ужуру болза, ол ажил-агылар мал чемнери белеткеп, кыларынын талазы-биле каттыжымшынын ке-жигүңу бооп турарында-дыр. Ол үш колхоз элээн каш чылдар мурунунда боттарынын фондусунан 24 тракторну болгаш СВ-1,5 деп кургалды агрегатын, а ол ышкыш 3,5 муң гектар шынаа черин тус-кыллаан. Чаа каттыжымшыны-га мал чемнери белеткээр тус-кай эвенюларын тургустан, трактористтерге, агрегаттар ма-шинистеринге бедик амыр тө-лөдирин доктааткан, а ол ыш-кыш кижилерге моральдыг-бол-гаш материалдыг шаңчал-мак-талдын хемчеглериң тодарат-кан. Чүгө эртең чылды ол

МАЛ ЧЕМНЕРИН ХӨЙНУ БЕЛЕТКЭЭР Ростов областын Неклиновск районунда өн эвеню шөдүүг хөд алды ажил-агылар сизген далганын болгаш сенажтын эң хой курашарын белеткеп алган. Ону канчап чедип ал-ганга? Херектиң ужуру болза, ол ажил-агылар мал чемнери белеткеп, кыларынын талазы-биле каттыжымшынын ке-жигүңу бооп турарында-дыр. Ол үш колхоз элээн каш чылдар мурунунда боттарынын фондусунан 24 тракторну болгаш СВ-1,5 деп кургалды агрегатын, а ол ышкыш 3,5 муң гектар шынаа черин тус-кыллаан. Чаа каттыжымшыны-га мал чемнери белеткээр тус-кай эвенюларын тургустан, трактористтерге, агрегаттар ма-шинистеринге бедик амыр тө-лөдирин доктааткан, а ол ыш-кыш кижилерге моральдыг-бол-гаш материалдыг шаңчал-мак-талдын хемчеглериң тодарат-кан. Чүгө эртең чылды ол

КАЯ-ДАА БЕДИК КУЛЬТУРА ДЭЭШ

Улуг Октябрийн салдар-халдавырын ачында шаг-шаанда жомунгай чурттан чораш тыйбалары амьдыралы үндэжин биле чаартын, хөгжүп сайзыра. Совет Тыванын чаартылгаларын дугайнда билбес киши чок, ол дээрге бистиң бөгүнгү амьдыралыкка боттуг чүүл аларган. Аңаа сарбейн кижи чүгө өөрүүрү?

Мал ажылы колдаан тыва улусна (малчынарга) ылаңгыл чайгы үдө иңай-бээр көчүп чоруурга өг ышкыш таарымчалыг эт турбас деп бодалар мен. Өгүң дугайында мактал, йорзал салыр дээн өскө бодалым чок. Бистиң кааза-даа чонуусу бөрүнү биле турунчуп суурман болгай. Ыңчалза-даа малчынарда өгдө чурттал чоруурлар анда бар.

Бир-тээ өгдө чурттал чоруур кижиер анда бар чүе болганда, өгүң дугайында бодал чоруур бодалымы илерденектиң икин мен. Ылаңгыл Кызыл районун «Тилелге» совхозунун чамдын өглеринге орунуур чораш, ба материалды бинкир жуурга таварышты.

Эрзин—Кызыл баар орунту дургаар кайгыч чораш чайлагларда Балгазын чоогунга чедир-ле көчүчү чораш, чуурга өгдөк, өглерни көргө, сагыш-сеткилге өөрүнчүг. Хураң киристен кылып наан өгдөр база бар-ла харын. Ыңчалза-даа чөдө чамдын өглерини иштики, даштын-даа хөвирни, ында чурттал олурар кижиерин чамдыкта культуразының чавызы сеткиге чованчыг. Бо чайын орук чораш, демги-ле совхоз девисзоринде шаң ындаг байдалыг өгдөргө кирдин, бодум карзам-биле көрдүм. Ында чамдык кижиериниң чурттал олурары чударгай, бичини уругларже база шөөлүг-ла сагыш салбайн турар, шаң ыңчаар чаңчытырып кааптарга, оларны культурулуг ажы-чанга өрөдери башкыларга дыка берге боор. Чөдө ыңчал ол өгдө кижи карзамга илдеге бээр хире чораш, чырын чүе эскербедин. Бо магалыг чаагай үдө ыңчалдыр чурттал болуе?

Бодум өскөн-төрсөн булуңум Хемчик унунда, сөөлүг чылдарда муруну районнар-

да амылдап чор мен. Мында малчың чоңуң өгдөргө чурттал олурары колдуунда ла эки. «Эң эки культурулуг өг-бүлө дээш» чарышты организастап турар. Малчынарның амьдыралының культуразын бедидер, чаа, чараш чүүлдерге чаңчытырар дээш сагыш салышыкын улуг. Шаң ындаг ажылды чер болганда чорууп турар болбайн аан. Ол дээш маргышпас мен. Ыңчалза-даа чамдык улустун амьдыралының культуразы черле дык чавыс болура хондучыг-дыр. Кайы-даа районнарда малчынарның алыр ажыл төлөвири ындаг-ла улуг ылгап чок деп бодалар мен. Ал турар аңша-хөргөңни амьдыралга четчир кылдыр чоп ажылаарына оларны өрөдери чугула-дыр. Акылдан алган акшазын ыш чыгарып билбес кижи найда боор деп дадалгалар чаапас. Ындызы ыңыг-ла харын. Ыңчалза-даа бөгүңү амьдырал-биле, өңүң негеделери-биле, бистиң кайгычын шапкын хөгжүлдө-вис-биле дөңгө баспас болза кайын тааржыр. Бо айтырымга хамарыштыр улуг амьдыралы чер-черде хөрөжөннөр чөвүлөлдери шууг-ла холга ап чорууп болура.

Өг болгаш өңүң иштики херекселдери дээрге бистиң национал эдилевис-тур. Оң фундичты ам-даа душлук. Көңөр-дүмөрдө малчың улусна оон элтиг өг турбас деп бодалар мен. Ыңчангаш бистиң малчың керекыстың өгдери кааза-даа, нажан-даа арыг-силги, нөрүштүг чораш (ишти-даа, дагыш-даа) болза деп күзөөр кижи-дир мен. Өг иштики херекселдерин алыныг чораш кылдыр кылыптар кижиер-даа бар. Районнарның улутпур комбинаттары база чамдык херекселдерни бүдүрүп кылып турар болгай. Өгдө дилээринге таарымчалыг чүүлдер садаг-магазинерде эвээш эвес.

Кижини амытан бүдүмүндө чораш, эни чүеже күтүүр болгай. Өг-бүлөнүң бөдөлдүн таарыштырып тургаш, өглерни ситигсе нандыг ирги деп бодалдыг мен.

А. САРЫГЛАР, башкы.

Эрзин район.

Моолдун «Унан» солунунун чылын август 4-ти номеринге «Октябрь 60» деп рубрика-биле «Аас-екижиктиң хуну чыраан чурт» деп эге-биле моол журналист Ц. Ваньчидорнын демдегели парламенттингын сонуурган номчудум.

Ында акы-дүмна Моол Арат Госудбинанын төлөөлекчилерини Тываның төлөөлекчилери биле тапталып чоранынып, Октябрь революциянын кавайы болган улуг Совет Күрүнени составында тыва улустун амьдыралында революция чуртталгаларын шапкын хөгжүлдөргө, акы-дүмнаштын ийн күрүнени улустарың бузулбас кан деп бикын найралыкымыз амыс халы тоодуңу көстүрүп бизне бооду.

Демдегелдин эгелдө Би-Хем районун «Сайн» совхозтун бир фермында ийн чуртталгы төлөөлекчилери—мур-

ААС - КЕЖИКТИГ ЧУРТ

накты саячылар Валентина Петровна Попова-биле Завкал дымактин Аалар-Хаап суму-даа «Партизан Чойбалсан» каттыгылдыкынын Саидат-суронгийн Баянжаргал оларның уктуурамылганын дугайы билген турар.

Ол ийн мурнакчы саачыларын акыл-амьдыралы аңгы-аңгы үелерде өгөлөөн: Валентина Петровна Ала-чурттуг Улуг дайынның ачазын үдөн чурттан, бичини чаңындан тур-куп-ажылга көрүп, амгы үдө аас-кежикиг, төдүг-догаа чурттал, Төрөң чурттуга, чо-лунга шычы бараап боор, мурнакчыларын озурууга саналын. 1976 чылда бир саар иннеко ошаптыр 2000 литр сүттү саткан. А оң эки Саидат-суронгийн Баянжаргал 4 чыл бурунгаар 10 класс доос-

каны, эрээни кайгырым-биле мал ажилыңче үкүн, саачы мал эгелеш, 1976 чылда бир саар иннеко ошаптыр 1620 литр сүттү саткан.

Октябрь революциянын амында аас-кежикиг амьдыралды чаалап алган аңык Тыва республиканың наймысыламы—Кызыл хоорайның шапкын сайжырап турарын, мында чалым хал деп чаа чуртталга бажыңырын дүрт-тең озу турарын демдегелөөн.

Орук дугаар чорун чораш, Тываның көдө ажил-агынын шапкын хөгжүлдөргө, башкы-техника-биле халдырттыганын саңпар-биле балдыткан демдегелөөн.

Ук орук демдегелдеме Тываның культура амьдыралында чаартылгаларын база-ла саннар болган фактылар-биле тодаргайлап бизне. Ол хөгжүлдө Тываның агаар транспортун хөгжүлдөргө-биле холбаштырып бизне база уткалыг. Чүгө дээрге тыва чугаада чаартылган чер, чалың-палат чон дээр болгай. Ол дугайында бизне «Радио, телевизия» бодуну национна дымдыга дымал, бодуну ажилын болу көрүп, Кызылдың аэропортунал Москва болгаш чурттуг өскө-лаа хой хоорайларыңе саат чокка турары-биле тавыжын, аңаа үн-

дерээл. Тываның көдө ажил-агынын шапкын хөгжүлдөргө, башкы-техника-биле халдырттыганын саңпар-биле балдыткан демдегелөөн.

Ук орук демдегелдеме Тываның культура амьдыралында чаартылгаларын база-ла саннар болган фактылар-биле тодаргайлап бизне. Ол хөгжүлдө Тываның агаар транспортун хөгжүлдөргө-биле холбаштырып бизне база уткалыг. Чүгө дээрге тыва чугаада чаартылган чер, чалың-палат чон дээр болгай. Ол дугайында бизне «Радио, телевизия» бодуну национна дымдыга дымал, бодуну ажилын болу көрүп, Кызылдың аэропортунал Москва болгаш чурттуг өскө-лаа хой хоорайларыңе саат чокка турары-биле тавыжын, аңаа үн-

дерээл. Тываның көдө ажил-агынын шапкын хөгжүлдөргө, башкы-техника-биле халдырттыганын саңпар-биле балдыткан демдегелөөн.

Ук орук демдегелдеме Тываның культура амьдыралында чаартылгаларын база-ла саннар болган фактылар-биле тодаргайлап бизне. Ол хөгжүлдө Тываның агаар транспортун хөгжүлдөргө-биле холбаштырып бизне база уткалыг. Чүгө дээрге тыва чугаада чаартылган чер, чалың-палат чон дээр болгай. Ол дугайында бизне «Радио, телевизия» бодуну национна дымдыга дымал, бодуну ажилын болу көрүп, Кызылдың аэропортунал Москва болгаш чурттуг өскө-лаа хой хоорайларыңе саат чокка турары-биле тавыжын, аңаа үн-

Г. САПЧАА.

Улустар аразының маргылдааы Кызылдың Совет Тываның 5 чылы аттыг стадионга ийн хуну үргүлүлүштү, доодалган. Аңаа Моол Арат Республика-нын, Россия Федерациязын, Тыва АССР-иниң шилдик командалары киршикен.

Улустар аразының маргылдааы Кызылдың Совет Тываның 5 чылы аттыг стадионга ийн хуну үргүлүлүштү, доодалган. Аңаа Моол Арат Республика-нын, Россия Федерациязын, Тыва АССР-иниң шилдик командалары киршикен.

ЧЕМПИОННАР ИЛЕРЕТТИНГЕН

Ча адарының талазы-биле улустар аразының маргылдааы Кызылдың Совет Тываның 5 чылы аттыг стадионга ийн хуну үргүлүлүштү, доодалган. Аңаа Моол Арат Республика-нын, Россия Федерациязын, Тыва АССР-иниң шилдик командалары киршикен.

Бо маргылдааны чылдык-на артырып турар. Ийн чурттуг улустарының найралын улам быжылгаарында, спортчуларның арга-дуржулгазын солчурунга, мергежилни бедидеринге, аңык талааның чөдө ажил-агынын илердиринге ол дуулап келген.

Улустар аразының маргылдааы Кызылдың Совет Тываның 5 чылы аттыг стадионга ийн хуну үргүлүлүштү, доодалган. Аңаа Моол Арат Республика-нын, Россия Федерациязын, Тыва АССР-иниң шилдик командалары киршикен.

Спорт

Ук орук демдегелдеме Тываның культура амьдыралында чаартылгаларын база-ла саннар болган фактылар-биле тодаргайлап бизне. Ол хөгжүлдө Тываның агаар транспортун хөгжүлдөргө-биле холбаштырып бизне база уткалыг. Чүгө дээрге тыва чугаада чаартылган чер, чалың-палат чон дээр болгай. Ол дугайында бизне «Радио, телевизия» бодуну национна дымдыга дымал, бодуну ажилын болу көрүп, Кызылдың аэропортунал Москва болгаш чурттуг өскө-лаа хой хоорайларыңе саат чокка турары-биле тавыжын, аңаа үн-

Улустар аразының маргылдааы Кызылдың Совет Тываның 5 чылы аттыг стадионга ийн хуну үргүлүлүштү, доодалган. Аңаа Моол Арат Республика-нын, Россия Федерациязын, Тыва АССР-иниң шилдик командалары киршикен.

Улустар аразының маргылдааы Кызылдың Совет Тываның 5 чылы аттыг стадионга ийн хуну үргүлүлүштү, доодалган. Аңаа Моол Арат Республика-нын, Россия Федерациязын, Тыва АССР-иниң шилдик командалары киршикен.

Улустар аразының маргылдааы Кызылдың Совет Тываның 5 чылы аттыг стадионга ийн хуну үргүлүлүштү, доодалган. Аңаа Моол Арат Республика-нын, Россия Федерациязын, Тыва АССР-иниң шилдик командалары киршикен.

Ук орук демдегелдеме Тываның культура амьдыралында чаартылгаларын база-ла саннар болган фактылар-биле тодаргайлап бизне. Ол хөгжүлдө Тываның агаар транспортун хөгжүлдөргө-биле холбаштырып бизне база уткалыг. Чүгө дээрге тыва чугаада чаартылган чер, чалың-палат чон дээр болгай. Ол дугайында бизне «Радио, телевизия» бодуну национна дымдыга дымал, бодуну ажилын болу көрүп, Кызылдың аэропортунал Москва болгаш чурттуг өскө-лаа хой хоорайларыңе саат чокка турары-биле тавыжын, аңаа үн-

Улустар аразының маргылдааы Кызылдың Совет Тываның 5 чылы аттыг стадионга ийн хуну үргүлүлүштү, доодалган. Аңаа Моол Арат Республика-нын, Россия Федерациязын, Тыва АССР-иниң шилдик командалары киршикен.

Улустар аразының маргылдааы Кызылдың Совет Тываның 5 чылы аттыг стадионга ийн хуну үргүлүлүштү, доодалган. Аңаа Моол Арат Республика-нын, Россия Федерациязын, Тыва АССР-иниң шилдик командалары киршикен.

Улустар аразының маргылдааы Кызылдың Совет Тываның 5 чылы аттыг стадионга ийн хуну үргүлүлүштү, доодалган. Аңаа Моол Арат Республика-нын, Россия Федерациязын, Тыва АССР-иниң шилдик командалары киршикен.

Улустар аразының маргылдааы Кызылдың Совет Тываның 5 чылы аттыг стадионга ийн хуну үргүлүлүштү, доодалган. Аңаа Моол Арат Республика-нын, Россия Федерациязын, Тыва АССР-иниң шилдик командалары киршикен.

Улустар аразының маргылдааы Кызылдың Совет Тываның 5 чылы аттыг стадионга ийн хуну үргүлүлүштү, доодалган. Аңаа Моол Арат Республика-нын, Россия Федерациязын, Тыва АССР-иниң шилдик командалары киршикен.

ШКОЛАЖЕ БААР БЕТИНДЕ

Чаа өрөдөлгө чымы каш-ла хонгай эгелер. Өрөдөлгө чымы каш-ла хонгай эгелер. Өрөдөлгө чымы каш-ла хонгай эгелер. Өрөдөлгө чымы каш-ла хонгай эгелер. Өрөдөлгө чымы каш-ла хонгай эгелер. Өрөдөлгө чымы каш-ла хонгай эгелер.

Өрөдөлгө чымы каш-ла хонгай эгелер. Өрөдөлгө чымы каш-ла хонгай эгелер. Өрөдөлгө чымы каш-ла хонгай эгелер. Өрөдөлгө чымы каш-ла хонгай эгелер. Өрөдөлгө чымы каш-ла хонгай эгелер. Өрөдөлгө чымы каш-ла хонгай эгелер.

Урутларын холун чүе бичиринге чаңчытырары эргекчөк чугула. Чамдык уругларын чугаа-ды четче сайжыраваан болур. Ыңчангаш хой, эвээш, улуг, биче, мран, чок дээн черделег остерини утказын бичин билбес болулаар. Шаң ындаг чүүлдерин уругларга айтырып чугула.

Бичин уруглар үе-чере эш-өөрү-биле ойноп, аразалары ажыктыг. Уругларын арны та-зык, чугаакыр болуун дээш ада-пелер орадалдыр ужураут. Өг-бүлөгө тоодлар ыдып, тавы-аштар салыры, четче чугаа-ларны чугаалары база солуп. Бо бүгү бичин кижини со-зуургадыр. Бичин уруглар най-даа дылга хой сөстү билер болган турум оларын чугаа-домаа сайзыраар.

Х. КАШПЫК-ООЛ, Бай-Тайга район.

ВЕЛИЧКОНУН ДӨНУ

Чечен-Ингуштияда Первомайская станицаның чурт-тыкызы, хоочун колхозчу Григорий Алексеевич Величко топ телевидение дамчыдыламын-дин 30 чылдарда тырттырган, оон салым-чолу-биле холбаш-кыл доңу көргөш, сагыш-сет-кын дувураар.

Иңчан созуларга «Величко-нуң доңу» дугайында хойчу бичил, киноделесталарын тырттырган. Ону тарачын бүрүд эскерип турар. Бо доңу-ге станицада комсомол башты-ны, 19 харын Григорий Вели-чико уурткан комсомолчу-а-зияктыр бригадалыкы хову турлаа турган. Ол колхозчу-чүе биле адаларынып.

Станицанын ачыктары тара-а культураарының үгдө белин дүжүдү өстүрүп алган эвес, культура-массалыг ажил-ды база эки организасталар. Олар хову туралыг стадиону-ну, боо алап турин, бол-тиван-гар урун, чүдүл колхозтери көөр спешалы тулуктар. «Кол-хоз» шолдоринге стахановчу күш-аимал дээш» шаңал— бригадалык планера көстүп келген.

Таракылар хөстүг үезинде парашют хөрөн өөренип тур-ган. Иңчан солундарын «Колхозтун баштайгы парашютчу» деп адал турганы мурнакчы эвөө удуртучуу Ина Величка Туминова болган маргылдаага киришкен. Ина биле Григорий Величко-ларын комсомолчу будаа база мичан кинохроникада тырттырган.

Первомайская станицаның аачылары көвүдөп, комсомол-чу-амьдыралын бригадалыкы майна эгелөөн чарыкы бүгү-эвилдеди апарган. ВЛКСМ Топ Комитетин база ССРЭ-ниң Улус Комиссарыды шычтыр

Кызыл тукут доктааткан. Ону чарышты эгелечилери каш чок улаштыр чаалап ап кел-ген.

Григорий Величко 1935 чыл-да шалыч колхозчуларын ийги Бүгү-эвилек стездизиниң делегаты болуп чораш. Кол-хозчу шимчөөшкүн активизи-ан ССРЭ Советтериниң челдиги стездизиниң видиринде база чүе чугаалаан. Дайып эгелээр-иниң мурунда ийн чыл бу-рулгар аңык колхозчу Вели-чико социализм чер ажил-а-гынын Академиянын доос-кан. Первомайская МТС де-риктарын, көдө Совет дари-ктарын чораш. Ада-чурттуг Улуг дайынның соода, аар бажы-лаңкап-даа болза капатан Г. Величко төрөөн колхозчуна ды-ка үр ажилдан, бодуну бүгү бичини, дуржулгазын аңаа ба-раалтаткан.

Ам оон колхозчу Чечен-Ин-гуштияда эн-ле улуг ажил-а-гай. Мыда сүт булдуер комплекс, кизерна заводу бар. Кургаг черлерин сугтарар буганы тут-кан. Ол чорук ногаа өстүрөр алары хөгжүдөр аргамч бер-ген.

Г. Величко төгүлүг колхоз-чу стездизиниң делегаты бол-гандан чөбү ажил-а-гынын орудугам бээр беш капан озуп, эвөөн каш миллион рубль-чеккен. Станицанын боду база чаартын осперлеткен. Мында улуг Культура бажымы, музика школы, спорт ордузу амылдап турар.

Г. ПАСОНОВ, СЭПА-нын көрр. Первомайская станица, Чечен-Ингуш АССР.

КАБИНЕТ-МУЗЕЙДЕ

Совет кувриниң төгүлүгүн чырыктыг арманы В. И. Ленинниң сөратниги, ча-быштыг революционер Фе-ликс Эдмундович Держин-скийниң аг-адары-биле сирый холбаштын. Оң удуртулгазы-биле Бүгү-эвилдең Оңагай Комиссиясы (БОК) Советтер чуртунун чаалап алышкын-чирин революциянын дайын-арынын халдашкынарнын дамгаалар тускай орту тургустунган.

Амгы Ленинградта Бүгү-э-вилек Оңагай Комиссиянын турган бажында Ф. Э. Держинскийниң мемориал каби-нет-музейи 1974 чылда ачыл-тынган. Октябрьниң социализм Улуг революциянын күрүңө музейин ашылдыкчы-лары революция Петербургда Держинскийнин кылды чору-дуп турган ашыл-хөрө-биле холбашкан документтерин, материалдары кызымаккай чыып турар. Бо хүнерде му-зейиниң экспозицияда 160 ажыг азым-бүрү экспонатта делгөн. Оларын аразында фото-чураткан. Ф. Э. Держин-скийнин бодуну эдилелери болгаш оң удуртуп турганы Бүгү-эвилдең Оңагай «Ко-

миссиянын ажил-чорудула-зын чугаалап турар материал-дар база бар.

1975 чылда Держинский-ниң өг-бүлөни ол кабинет-му-зейге алаан каш үнелиг доку-менттерин белек кылдыр бер-ген. Оон аразында 1911 чыл-да Держинскийни амыаанда ийн өг-бүлөниң белекке бер-ген. Баштайгы чекистерин бирээш Петр Карусту каалай аманга Держинскийниң ады салып, тавысканы Хундула бижикти күзөйгө берген. Держинскийниң чалаачыны чораш С. Тихомиров музейге Феликс Эдмундовичиниң ховар фото-чуртарын дамчыткан.

Мемориал кабинет-музейге келген аачыларын революци-онерин төртүгүнчө билер бөр 70 чыл болган оон таварыш-тыр Карваага нарал үндүр-ген польша плакаттар улуг со-нуургады болдуруп турар.

Бо чылдын сентябрь 11-де Ф. Э. Держинскийниң төрүт-түмүндө 100 чыл ою болур. ол хүнег үткүштү Октябрийн социализм Улуг револю-циянын күрүңө музейи «ре-волюциянын ридарында» амьдыралчы эргек орунун чутайын көрүскен улуг фото-чурк делегезин белектер турар. Ол фоточурк делегези-ри чүгө музейинин залдарында делгеттинер эвес, ол ышкы Ленинградтын албан чөдөри-ге болгаш булдуурге черлерин-ге база делгеттинер.

С. ШАРОВ.

ХООРАП СОВЕДИНИН ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ КИЧЭНГЕИНИҢЕ

Кызыл хоорай Советиниң (ХВИ чыгышын) 2-ти сессиясы СЭИП хоорикомунун хуралдар залында августун 17-де 14 шакта ачыттынар.

УРАН ЧУУЛ ШКОЛАЗЫНДА

Вильнюстун М. К. Чорленис аттыг уран чүүлүн ортунам школынын өөреникчи он беш харыг Вилда Алексанте-вич «Кантата» деп хогуттү ыр-ынажы Литва телевидение-ниң дамчыдылгалары уру-лар мультифильмтеринге му-зыкалы, прологу апарган. Ол школада ажилчыларын, ал-бап-халкчыларын болган чер ажилдыларын 800 уруглар—келер үенин музакчы-лары, хореографтары, чурк-чуурлары өөренип турар. Ур оорундиге черинде кандидаттары уругларын бот-кыл-гыр чугаадык чорунун республика болган эвөө кө-рүлдөлгөне шыкын алар. Оларын хой кезин—туруга болган уран чүүл талазы-биле өөреникчи энге школары-ның доозучулары. Шаң ы-ндаг школдар Литва ССР-де алаан амыт.

Школанын өөреникчтери көдө болган апап епена-ларды оюн-конерт көрү-дүп бо-ла келер. Уран чүүлүн аңык пропагандалар оон-он дипломнар болган Хундула бижиктер-биле шычатылаан. Литва ССР-ниң улустун ар-тын С. Сонджене уурткан школынын канерия орнестри Бүгү-эвилдең болган респу-блика фестивалдарында, Че-чословакияда, Бельгияда, Го-ландияда, өскө-лаа чурттарга конкурстарга киришкен, бир-ги черин чыгыс улаа эвес ап келген.

Кезиникини доозупкаш, ол мында дээш: — Шаң ол нарын кайгамчык кезиникини аң-не баштай Широгов деп фамилиялыг орус хи-рурги кылган. Залда олурган-нардан кым-даа болза, шупту-нарнын ам ча көргөңнөр бо дурдуланы катаптарын дилеп түр мен.

Кым-даа харымлазын өскөр-көш, Широгов үшүп келеш, кезиникини ол-да хөвээр кылдыр амангыр кылз каап-кан. Нелатон өчтө шурай бер-ген, оңу өөрүшкү-маңайды ошгагылаан.

Широгов боду көрөп бол-за, сплериниң эити аваншир-тыгыңыңыңарын, билдинер-ни магалдан кайгаар боор. Кон-чүгү салым-чааның кижини-дир силер. Фамилияңар кайымыл? — Мени Широгов дээр ийин—деп, орус хирург харымлаан.

Н. СУПРОВ.

Мелеведение

- АВГУСТ 16-ДА
- МОСКВАДАН
 - 15.30—«Аламын школазы». «Бры байырлыг». Радар даччыдылга.
 - 16.00—«Москвалык беш чылды марчымыда». ССРЭ Конституциянын төлөкчөндүгү чугаадыр СЭИП Держинскийниң хоорай секретари Н. Г. Комаров кирип турар.
 - 17.00—«ССРЭ-ниң улустары-ның ырттары болгаш таңылары».
 - 18.00—«Югославия-биле». Кинопрограмма.
 - 18.45—Телемдөөлөр.
 - 19.00—Чаралдар.
 - 19.05—Телефильм.
 - 19.20—С. Пюрбю—«Кожалар». Кызыл районун Культура бажымының уран чүүл коллекциянын шыкын.
 - МОСКВАДАН
 - 20.00—Меддөөлөр.
- КЫЗЫЛДАН
 - 20.15—Телемдөөлөр (орус дылга).
 - МОСКВАДАН
 - 20.25—«Кижин болгаш хойлу». Профессор А. А. Бебулов дамчыдылгалы чорудар.
 - 20.55—Телешиңки баштайгы көргүзүт. «Радаторда моортай». «Берге таварылга» деп болуктен.
 - 21.45—«ССРЭ Конституциянын төлөкчөндүгү чугаадыр тур бис». РСФСР-ниң Министрлар Чөвүлөниң чамыда «Главоотаны» анимир ажил-а-гы болган апар-едиктер талазы-биле Топ эргем-шиңчалды дорабортуларын директору орамыкчы В. Е. Размахниниң чугаа-зы.
 - 22.00—«Бистия надарымыс. 1963 чыл».